

Sylwadau ysgrifenedig Comisiynydd y Gymraeg ar Gynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg a'r fframwaith deddfwriaethol sy'n cefnogi darpariaeth addysg Gymraeg

- 1. A yw'r fframwaith deddfwriaethol ar gyfer Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg wedi gwella?**
 - 1.1 Mae'r fframwaith deddfwriaethol ar gyfer y CSCA yn sicr wedi gwella o'r drefn oedd yn bodoli'n flaenorol. Mae symud at gynlluniau mwy hir dymor a'r gofyn i awdurdodau lleol fynd ati yn rhagweithiol i ehangu addysg cyfrwng Cymraeg yn unol â thargedau penodol yn newidiadau sylweddol ac arwyddocaol.
 - 1.2 Er hyn, mae angen cryfhau ymhellach sail deddfwriaethol cynllunio addysg cyfrwng Cymraeg. Mae gwendidau a bylchau yn y gyfundrefn cynllunio ar hyn o bryd.

- 2. I ba raddau y mae'r Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg yn cyfrannu at ganlyniadau a thargedau a nodir yn strategaeth Cymraeg 2050?**
 - 2.1 Mae'n rhy gynnar i wybod ag unrhyw sicrwydd beth fydd effaith y newidiadau i'r fframwaith CSCAau ar ddatblygiad addysg cyfrwng Cymraeg yn y tymor hwy.
 - 2.2 Mae'r CSCAau yn sicr yn rhan bwysig o'r strategaeth ar gyfer cyflawni targedau a gweledigaeth Cymraeg 2050. Ddiwedd 2021 gwnaethom ddarparu adborth manwl ar gynlluniau drafft pob awdurdod lleol. Er bod gwendidau amlwg yn nifer o'r cynlluniau drafft bryd hynny (dylem nodi na welsom y cynlluniau terfynol a gyflwynwyd i Lywodraeth Cymru erbyn diwedd Ionawr 2022), ein casgliad cyffredinol ni oedd bod y fframwaith CSCA newydd wedi arwain at gynlluniau strategol llawer mwy uchelgeisiol a phellgyrhaeddol. Prif gryfder y CSCAau yw ei fod yn fframwaith eithaf cadarn ar gyfer cynllunio sefydlu darpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg newydd, ac ar gyfer ehangu'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg presennol.
 - 2.3 Er hyn, rydym yn glir ein barn bod angen cryfhau ymhellach elfennau o deddfwriaeth a pholisi sy'n cefnogi'r CSCAau a thwf addysg cyfrwng Cymraeg a dwyieithog yn fwy cyffredinol. Fel y manylwn isod, ni fydd y fframwaith CSCA fel y mae'n sefyll yn ddigonol er mwyn cyflawni canlyniadau a thargedau heriol Cymraeg 2050.
 - 2.4 Mewn perthynas â rhan allweddol o'r strategaeth, sef symud ysgolion ar hyd continwmm ieithyddol, nid ydym o'r farn fod y trefniadau presennol yn ddigonol er mwyn cyflawni'r math o gynnydd sy'n cael ei ragweld yn strategaeth Cymraeg 2050. Ar hyn o bryd mae gwagle amlwg yn y strategaeth a'r fframwaith deddfwriaethol ar gyfer cyflawni'r polisi hwn.
 - 2.5 Mae hefyd ddiffygion sylweddol yn y strategaeth ar gyfer cyflawni amcanion a thargedau Cymraeg 2050 mewn perthynas â chyfraniad y sector cyfrwng Saesneg. Mae Cymraeg 2050 yn gosod targed erbyn 2050 y bydd 50% o ddysgwyr y sector cyfrwng Saesneg yn nodi eu bod yn gallu siarad Cymraeg erbyn iddynt adael yr ysgol. Nid yw'n glir beth yn union yw'r bwriad na'r strategaeth yn y cyd-destun hwn. Ai'r bwriad yw cyflwyno newidiadau sylweddol i'r ffordd y mae'r Gymraeg yn cael ei haddysgu a'i defnyddio yn holl ysgolion cyfrwng Saesneg Cymru? Ynte a yw'r targed hwn hefyd yn ymwneud â phroses o symud nifer helaeth o ysgolion sydd ar hyn o bryd yn dilyn model addysg cyfrwng Saesneg at fodel addysg ddwyieithog? Er bod y ddwy strategaeth uchod yn llifo i mewn i'w gilydd i raddau, mae'r diffyg eglurder o ran y bwriad polisi yn arwain at ddiffyg eglurder ynghylch y strategaeth er mwyn cyflawni hyn. Un peth sy'n glir i ni yw nad yw'r CSCAau na gofynion amwys y cwricwlwm newydd am arwain at y trawsnewidiad y mae'r Llywodraeth yn ei ragdybio.
 - 2.6 Un agwedd o'r CSCAau sy'n destun pryder penodol yw diffyg darpariaeth ADY digonol drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r drafftiau CSCAau yn dyst i'r ffaith fod hwn yn broblem cenedlaethol

sy'n arwain at annhegwch sylfaenol i ddysgwyr sydd angen cefnogaeth ychwanegol drwy gyfrwng y Gymraeg. Er bod amryw o awgrymiadau'r papur hwn (yn enwedig o ran y gweithlu addysg, pwyntiau 4.17-4.20) yn berthnasol, credwn mai'r prif flaenoriaeth yw gweithredu gofynion Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018 yn llawn o safbwynt y Gymraeg.

- 2.7 Fel yr ydym yn ei egluro yn ein hymateb i gwestiwn 4, mae nifer o feysydd eraill perthnasol lle mae angen cyflwyno newidiadau polisi, strategol a deddfwriaethol er mwyn cefnogi'r CSCAau a hwyluso cyflawniad amcanion a thargedau Cymraeg 2050. Y pwysicaf o'r meysydd hyn yw cynllunio'r gweithlu.

3. Sut mae awdurdodau lleol yn ymateb i newidiadau i ganllawiau ar categorïau ysgolion yn ôl darpariaeth cyfrwng Cymraeg, ac a ydynt yn bodloni uchelgais Llywodraeth Cymru i gynyddu darpariaeth cyfrwng Cymraeg mewn ysgolion cyfrwng Saesneg ac ysgolion dwy ffrwd?

- 3.1 Nid oes gennym unrhyw wybodaeth na thystiolaeth uniongyrchol o sut mae awdurdodau lleol yn ymateb i'r canllawiau newydd. Nid oes gan y Comisiynydd ymwneud uniongyrchol gyda chynllunio addysg ar lefel leol ac felly mae ein sylwadau yn canolbwyntio ar y fframwaith gatogoreiddio yn fwy cyffredinol.
- 3.2 Roedd cyflwyno'r canllawiau newydd yn gam pwysig o safbwynt datblygiad addysg cyfrwng Cymraeg a dwyieithog. Er hyn, dim ond un rhan o'r darlun yw cyflwyno'r canllawiau a'r categorïau eu hunain. Mae nawr angen datblygu'r gyfundrefn statudol a strategol ehangach sydd am sicrhau bod y fframwaith gatogoreiddio yn gweithio yn unol â'i bwrpas; sef i gynyddu darpariaeth cyfrwng Cymraeg ar draws ysgolion Cymru. Heb ddatblygu'r gyfundrefn ehangach hon, ni fydd y canllawiau eu hunain yn bodloni uchelgais Llywodraeth Cymru. Fel rydym yn ei amlinellu yn ein hymateb i gwestiwn 4 (gweler pwyntiau 4.8 i 4.14), dyma'r maes lle mae'r potensial mwyaf i gyflwyno newidiadau deddfwriaethol a strategol fydd yn hwyluso cyflawni targedau addysg Cymraeg 2050.

4. Pa heriau a fydd yn codi o ran cynllunio a datblygu darpariaeth cyfrwng Cymraeg cyn Bil Addysg Gymraeg arfaethedig?

- 4.2 Mae ein hymateb yn canolbwyntio ar y prif feysydd y mae angen i'r Bil arfaethedig fynd i'r afael â nhw, sydd wrth reswm yn seiliedig ar ein barn ynghylch prif wendidau a heriau'r gyfundrefn cynllunio bresennol.
- 4.3 Un egwyddor sy'n sail i'n hawgrymiadau isod yw bod rhaid i'r Bil arfaethedig wneud mwy na gwneud mân addasiadau i'r gyfundrefn bresennol. Mae angen cyflwyno polisiau a deddfwriaeth feiddgar sydd wir am arwain at y math o gynnydd sy'n cael ei ragweld yn strategaeth Cymraeg 2050.
- 4.4 Er bod ein sylwadau isod yn bennaf yn deillio o'n profiad diweddar o ddarparu adborth ar CSCA pob awdurdod lleol, dylid pwysleisio bod yr argymhellion yn ystyried y CSCA o fewn cyd-destun ehangach y gyfundrefn cynllunio addysg cyfrwng Cymraeg. Nid yw'r cynigion o reidrwydd yn ymwneud â newidiadau i'r fframwaith CSCA ei hun, ond yn hytrach i'r fframwaith statudol a strategol ehangach hwnnw sy'n cefnogi a hwyluso'r CSCAau, ac yn hynny o beth dwf addysg cyfrwng Cymraeg yn fwy cyffredinol.
- 4.5 Wrth ystyried deddfu yn rhai o'r meysydd isod, dylid pwysleisio y bydd rhaid gweld newidiadau o safbwynt polisi a strategaeth. Un rhan o'r darlun yw deddfu, ac yn wir, mewn

rhai meysydd efallai nad deddfu sy'n briodol, ond yn hytrach rhaid gweld newidiadau i bolisi, strategaeth neu gyllideb.

Gosod nod statudol clir ac uchelgeisiol a rhoi sail statudol i dargedau ac amcanion polisi addysg strategaeth Cymraeg 2050

- 4.6 Dylai'r Bil gynnwys nod statudol uchelgeisiol y bydd Gweinidogion Cymru yn sicrhau bod y system addysg yng Nghymru, erbyn 2050, yn gwarantu cyfle i bob dysgwr ddatblygu'n siaradwyr Cymraeg hyderus. Bydd hyn yn cael ei gyflawni drwy osod targedau, ymrwymadau neu fframweithiau statudol mewn perthynas â phrif amcanion addysg strategaeth Cymraeg 2050:
- Ehangu addysg cyfrwng Cymraeg ar draws Cymru
 - Symud ysgolion ar hyd y continwmm ieithyddol
 - Sicrhau bod pob ysgol cyfrwng Saesneg presennol yn symud ar hyd y continwmm ieithyddol er mwyn sicrhau cyfle i ddysgwyr ddatblygu rhuglder yn y Gymraeg
 - Cynllunio'r gweithlu
- 4.7 Dylid gosod dyletswydd ar Weinidogion Cymru i arfer eu pwerau yn unol â'r amcanion statudol hyn.

Mewn perthynas â'r CSCA â'r categorïau ieithyddol, cyflwyno fframwaith statudol a chyllidebol pwerus ar gyfer hwyluso symud ysgolion ar hyd continwmm ieithyddol

- 4.8 **Gosod y diffiniadau a'r categorïau ar sail statudol:** un ffordd o wneud hyn fyddai cyfeirio at y drefn gategoreiddio ar flaen y Bil a chynnwys y manylder mewn rheoliadau.
- 4.9 **Gosod trefniadau atebolrwydd mwy cadarn:** byddai hyn yn cynnwys gofynion adrodd a chyhoeddi gwybodaeth, a hefyd gwaith monitro allanol gan gorff rheoleiddio addysg er mwyn sicrhau dilysrwydd a chadernid y system gategoreiddio yng nghyd-destun bwriad y polisi.
- 4.10 **Cyhoeddi canllawiau statudol ar symud ysgolion ar hyd continwmm ieithyddol:** dylai'r canllawiau hyn egluro ac enghreifftio arfer da a chynnig cefnogaeth ymarferol i ysgolion ac awdurdodau lleol. Mae angen arweiniad/model cenedlaethol ar y broses o symud ysgolion ar hyd continwmm ieithyddol, gan gynnwys ystyriaethau datblygu cwricwlwm, adnoddau, staffio, cyfathrebu â rhieni, ymgynghori, cynllunio ayyb.
- 4.11 **Trefn statudol gadarn ar gyfer rheoli'r broses o symud ysgol ar hyd y continwmm:** mae'r [Adroddiad yr adolygiad annibynnol i ail-ddiffinio ysgolion yn ôl eu darpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg](#) yn crybwyll y syniad o 'Gynllun trawsnewid ysgol' – sef cynllun sy'n cael ei gytuno rhwng awdurdod lleol ac ysgol sy'n cwmpasu'r amserlen, strategaeth, a'r dull gweithredu ar gyfer symud ysgol o un categori i'r llall dros gyfnod o amser. Dylai'r Bil ddatblygu'r syniad yma a chreu cyfundrefn statudol ar gyfer symud ysgolion ar hyd continwmm. Byddai modd egluro gofynion 'cynllun trawsnewid ysgol' gan egluro sut byddai hyn yn plethu gyda dyletswyddau i lunio CSCA, a hefyd perthynas hyn â materion cyllidebol, cefnogaeth ac ymgynghori (gweler isod). Gellid ystyried y cynlluniau hyn fel CSCA ar lefel ysgol.
- 4.12 **Pŵer i Weinidogion ddarparu cyllid a chefnogaeth benodol i ysgolion mewn cyfnod trosiannol (y rhai sydd wedi cytuno ar gynllun trawsnewid ysgol):** dylai'r drefn statudol ar gyfer symud ysgol ar hyd y continwmm gynnwys cysylltiad clir â phecyn pwrpasol a phwerus o adnoddau a chyllid ar gyfer yr ysgolion hyn. Dylai hyn gynnwys hyfforddiant staff, cefnogaeth o ran adnoddau ac arbenigedd cynllunio, a defnydd llawer mwy strategol o gyllidebau presennol y Cynllun Sabothol Iaith Gymraeg, Grant Gwella Addysg a Grantiau Gwella Ysgolion y Consortia Rhanbarthol.

- 4.13 **Diwygio prosesau ymgynghori 'newid a reoleiddir':** mae angen diwygio gofynion adran 42 o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 yn ogystal â'r Cod Trefniadaeth Ysgolion er mwyn galluogi a hwyluso'r broses o symud ysgolion ar hyd continwmm ieithyddol. Mae'n briodol bod proses o ymgynghori ar y bwriad i symud ysgol ar hyd y continwmm, ond nid yw'r fframwaith 'newidiadau a reoleiddir' mewn perthynas â chyfrwng iaith ysgolion (gweler tabl 1 o baragraff 7, neu dabl 2 o baragraff 7 yn Atodlen 2 Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013) yn addas yng nghyd-destun polisïau addysg presennol y Llywodraeth. Un opsiwn fyddai ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol ymgynghori unwaith ar gychwyn proses symud ysgol ar hyd y continwmm ieithyddol (a hynny ar sail cynllun trawsnewid ysgol), yn hytrach na sawl gwaith ar hyd y daith.
- 4.14 **Pŵer i Weinidogion Cymru ofyn i ysgolion neu awdurdodau lleol gyflwyno newidiadau i'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg mewn ysgol:** mae angen i'r broses o symud ysgol ar hyd y continwmm ddigwydd ar sail cefnogaeth ysgolion, ac yn bwysicach y rhieni a'r disgyblion. Ond credwn fod angen darparu'r disgrisiwn hwn i Weinidogion Cymru rhag ofn bod tystiolaeth (er enghraifft yn deillio o waith monitro allanol) nad yw ysgolion/awdurdodau lleol yn ymateb yn ddigonol i alw ymysg rhieni a disgyblion.

Gosod mecanwaith deddfwriaethol ar gyfer codi safonau mewn ysgolion cyfrwng Saesneg dros gyfnod o amser er mwyn sicrhau erbyn 2050 bod y system addysg yng Nghymru yn cynnig cyfle i bawb ddatblygu rhuglder yn y Gymraeg

- 4.15 Nid oes ar hyn o bryd strategaeth wirioneddol ar gyfer cyflawni'r nod o sicrhau cynnydd sylweddol yn nifer y disgyblion sy'n gadael y sector cyfrwng Saesneg yn siaradwyr Cymraeg hyderus. Dylai'r Bil fynd i'r afael â'r diffygion hyn drwy:
- Gofyniad i Weinidogion Cymru gyflwyno un continwmm iaith Gymraeg ar gyfer mesur, disgrifio ac asesu sgiliau Cymraeg disgyblion.
 - Ar sail y continwmm iaith Gymraeg, rhoi dyletswydd ar Weinidogion Cymru i bennu disgwyliadau a deilliannau cyflawni eglur a manwl ar gyfer ysgolion cyfrwng Saesneg.
 - Ar sail y continwmm iaith Gymraeg, rhoi dyletswydd ar Weinidogion Cymru i gyflwyno amserlen sy'n nodi pryd ac ar ba gyflymder y bydd y disgwyliadau hyn ar ysgolion cyfrwng Saesneg yn cael eu codi. Mae angen i'r amserlen fanylu sut a pha bryd bydd y 'sgaffaldau' sy'n cefnogi dysgwyr mewn ysgolion cyfrwng Saesneg a dwyieithog yn cael eu haddasu a'u hadolygu gyda'r bwriad hir dymor o gau'n sylweddol y bwlch rhwng disgyblion ysgolion cyfrwng Saesneg a disgyblion ysgolion cyfrwng Cymraeg. Dylid cysylltu'r gwaith hwn â chynigion o ran cymwysterau'r Gymraeg, gan nodi sut bydd cymwysterau'r Gymraeg yn addasu i'r broses o godi disgwyliadau yn raddol er mwyn cyflawni'r nod hir dymor o gael un cymhwyster Cymraeg ar gyfer holl ysgolion Cymru.
 - Rhoi pŵer i Weinidogion gyhoeddi canllawiau statudol ynghylch datblygu cwricwlwm y Gymraeg mewn ysgolion cyfrwng Saesneg. Byddai'r canllawiau i bob pwrpas yn gyfarwyddyd i ysgolion ynghylch sut mae datblygu cwricwlwm sy'n debygol o fodloni'r disgwyliadau sydd wedi eu gosod arnynt.
 - Cysylltu'r uchod gyda rhaglen dysgu broffesiynol pwrpasol.
 - Codi statws y Gymraeg fel rhan allweddol o waith hunanwerthuso ysgolion a gwaith arolygu a monitro allanol
- 4.16 Byddai'r ymrwymadau uchod felly yn gosod mewn deddfwriaeth y gofyniad i bob ysgol gychwyn y daith ar hyd y continwmm ieithyddol. Byddai dyletswydd statudol ar Weinidogion

Cymru, drwy'r continwwm, i gyflwyno fframwaith ac amserlen ar gyfer sicrhau bod cyfran gynyddol o ddisgyblion Cymru, ni waeth beth yw categori ieithyddol yr ysgol, yn cyrraedd haenau uchaf y continwwm. Yn ychwanegol i'r strategaethau ar gyfer ehangu addysg cyfrwng Cymraeg a symud ysgolion ar hyd continwwm, byddai'r ymrwymadau uchod yn ffordd o sicrhau nad yw'r system addysg yng Nghymru yn allgau nifer helaeth o ddisgyblion o fanteision dwyieithrwydd.

Cryfhau sail statudol cynllunio gweithlu addysg cyfrwng Cymraeg

- 4.17 Heb os, dyma ran fwyaf allweddol yr holl strategaeth. Er bod cyhoeddi [Cynllun y gweithlu Cymraeg mewn addysg](#) yn gam pwysig i'r cyfeiriad cywir, bydd rhaid mynd ymhellach os am gyflawni targedau addysg Cymraeg 2050. Mae datblygu'r Bil yn gyfle amlwg i gyflwyno newidiadau deddfwriaethol er mwyn cefnogi'r gwaith hwn.
- 4.18 Rhan bwysig o hyn fyddai rhoi sail statudol i'r cynllun gweithlu, a gofynion penodol o fewn hynny i Weinidogion Cymru adolygu a diweddarau'r cynllun ar sail gwaith modelu a dadansoddi data.
- 4.19 Yn y tymor hwy bydd rhaid i Lywodraeth Cymru integreiddio hyfforddiant iaith Gymraeg fel rhan annatod o broses hyfforddi a chymhwyso fel athro i ran helaethaf hyfforddeion Cymru. Un rhan o hyn fyddai gosod mewn deddfwriaeth fecanwaith mwy cadarn ac amlwg ar gyfer codi disgwyliaid a gofynion ieithyddol athrawon dros gyfnod o amser. Y rhan arall allweddol fydd cynllunio'r ddarpariaeth hyfforddiant iaith yn effeithiol. Un ffordd o gyflawni hyn fyddai manteisio ymhellach ar arbenigedd sefydliadau fel y Coleg Cymraeg Cenedlaethol a'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Cenedlaethol yn cynllunio darpariaeth addysg ôl-orfodol a hyfforddiant ieithyddol. Gellid integreiddio egwyddorion rhaglenni presennol megis Cymraeg Gwaith a'r Cynllun Sabothol i mewn i'r hyfforddiant o'r cychwyn.
- 4.20 Mae angen datblygu hyn y tu hwnt i gyrsiau hyfforddiant cychwynnol athrawon yn y sector statudol, gan sicrhau cynlluniau cyfatebol ar gyfer meysydd blaenoriaeth eraill, er enghraifft y gweithlu gofal plant a blynyddoedd cynnar, anghenion dysgu ychwanegol, addysg ôl-16, ac elfennau o ofal ac iechyd. Mae cyfle yma i Gymru arloesi drwy ddatblygu arbenigedd mewn creu gweithlu dwyieithog a phedagogeg addysg/hyfforddiant dwyieithog.

Sicrhau bod prosesau cyllido a chymeradwyo prosiectau cyfalaf addysg wedi'u halinio â gweledigaeth a thargedau Cymraeg 2050

- 4.21 Mae angen datblygu trefniadau mwy cydlynus, sefydlog ac uniongyrchol o sicrhau bod cyllideb cyfalaf addysg y Llywodraeth yn hwyluso cyflawniad amcanion Cymraeg 2050.
- 4.22 Yn hytrach na chyflwyno potiau arian cyfalaf achlysurol ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg, credwn fod potensial i gydlynu'r Rhaglen Gyfalaf Ysgolion yr 21ain Ganrif a'r CSCA mewn ffordd fwy effeithiol ac uniongyrchol. Mae hyn yn wir o safbwynt gwaith cynllunio awdurdodau lleola phrosesau dyfarnu'r Llywodraeth. Y pwynt syml yw bod angen i dargedau Llywodraeth Cymru a'r CSCAau fod yn rhan ganolog, yn hytrach nag ymylol, o'r holl broses o ymgeisio a chymeradwyo prosiectau ad-drefnu addysg yn fwy cyffredinol.
- 4.23 Byddai hyn hefyd yn ffordd o sicrhau nad oes penderfyniadau cyllido yn cael eu gwneud sydd â'r canlyniad anfwriadol o danseilio datblygiad addysg cyfrwng Cymraeg.

Ystyried ffyrdd posibl o gryfhau gofynion cyd-gynllunio strategol rhwng darpariaeth cyn-ysgol, y cyfnod statudol, a darpariaeth ôl-16

- 4.24 Pa bynnag newidiadau deddfwriaethol fydd yn cael eu cyflwyno mewn perthynas â'r sector statudol, mae angen ystyried sut gellid cyflwyno trefniadau cyfatebol ar gyfer y sector cyn-ysgol, ac os yn berthnasol ôl-16. Yng nghyd-destun y cynigion sydd wedi'u cynnwys yn y papur hwn, mae'r cynigion ynghylch y gweithlu yn un maes amlwg lle gellid cynnwys y sector cyn-ysgol ac ôl-16. Yn achos y sector cyn-ysgol yn benodol, credwn fod yr holl gynigion yn berthnasol.
- 4.25 Mae'r drafftiau CSCA diweddaraf yn dangos gwell cyd-gynllunio strategol rhwng y sector gofal plant/blynyddoedd cynnar, a'r sector statudol. Er bod rhywfaint o dystiolaeth o gyd-gynllunio tebyg rhwng y sector statudol ac ôl-16 mewn rhai o'r CSCAau drafft, mae'r agwedd hwn o'r cynlluniau yn parhau yn wan ar lefel cenedlaethol. Mae'n ymddangos i ni bod potensial amlwg i gyflwyno gofynion mwy penodol o ran cyd-gynllunio rhwng ysgolion a cholegau addysg bellach ar lefel sirol/rhanbarthol er mwyn sicrhau dilyniant effeithiol mewn addysg cyfrwng Cymraeg a dwyieithog.

Trefniadau cludiant i'r ysgol

- 4.27 Mae angen cyflwyno newidiadau i Fesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2008 er mwyn osgoi amwyster presennol y ddeddf ynghylch y ddyletswydd sydd ar awdurdodau lleol a Gweinidogion i hybu mynediad i addysg a hyfforddiant drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae angen sicrhau bod y ddeddf yn hwyluso mynediad at addysg a hyfforddiant cyfrwng Cymraeg gan gynnwys addysg ôl-orfodol cyfrwng Cymraeg. Dylid nodi bod Llywodraeth Cymru yn ddiweddar wedi cynnal [adolygiad o'r Mesur Teithio gan Ddysgwyr \(Cymru\) 2008](#), a chasgliad yr adolygiad oedd bod angen datblygu rhaglen ehangach o waith sy'n cynnwys ystyried diwygiad llwyr o'r Mesur. Byddem yn cefnogi'r bwriad i gynnal adolygiad llawn o'r mesur, gan roi sylw penodol i faterion yn ymwneud a chludiant i addysg cyfrwng Cymraeg ac addysg ôl-orfodol. Bydd angen sicrhau bod y Bil Addysg Gymraeg arfaethedig a'r gwaith o ddiwygio'r Mesur Teithio gan Ddysgwyr yn cael ei gydlynu'n effeithiol.